

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep.
0032 OSLO

Vår saksbehandler:
Vigdís Olsen

Kopi til

Vår dato
07.04.2006

Vår referanse
2005/00069

Deres referanse
200600906-36

Høring - endring i forskrift om skikkethetsvurdering i lærerutdanningene til å omfatte også helse- og sosialfagutdanningene

Det vises til høringsbrev av 28.02.2006 fra Kunnskapsdepartementet med utkast til endringer i forskrift om skikkethetsvurderinger i utvalgte utdanninger. Unio er positive til at departementet igjen har tatt opp denne saken, og mener at det er et behov for skikkethetsvurderinger både i helse- og sosialfagutdanningene. Behovet for et tydelig system for skikkethetsvurdering har vært tilstede lenge, og er ytterligere styrket gjennom et økende antall bekymringsmeldinger de senere år. Dette er et tema som også Unio-studentene har tatt opp.

Unio støtter forlaget til skikkethetsvurdering med følgende merknader:

Først og fremst støtter vi at begrepet skikkethet er tatt inn i vurderingsordningen for helse- og sosialfagutdanningene. Dagens evalueringssystem har ikke begrepsfestet studenters skikkethet for å fungere i det fremtidige yrket. Etter Unios mening er det svært viktig at helse- og sosialfagutdanningenes vurderingsordninger tydelig kommuniserer disse kravene. Da er denne forskriften et viktig bidrag. Vi vil likevel understreke at den løpende vurderingen av studentens kunnskap og evner, gjennom evaluering og karakterbedømming i teori- og praksisstudier er det viktigste virkemiddelet til å fastslå studentens egnethet for fremtidig yrkesutøvelse.

Det er behov for å klargjøre forholdet mellom de ulike lovverk, forslag til forskrift om skikkethetsvurdering og Helse- og omsorgsdepartementets arbeid med forskrift om politiattest. Helse- og omsorgsdepartementet la den 19. august 2005 frem et høringsnotat om krav om politiattest for helse- og sosialpersonell som skal arbeide med barn eller utviklingshemmede. Unio foreslår at det bør stilles tilsvarende krav om fremleggelse av begrenset politiattest ved opptak til aktuelle utdanninger, men ser det som naturlig at dette spørsmålet blir behandlet samlet.

Det er ønskelig med en samordning av begreper og definisjoner. F.eks. bør det vurderes om skikkethetsbegrepet, som er benyttet i Universitets- og høyskoleloven er synonymt med egnethetsbegrepet som er benyttet i helsepersonelloven.

Unio har merket seg at departementet i avsnittet om alternativer til skikkethetsvurdering legger vekt på den løpende skikkethetsvurderingen: *"Det viktigste virkemiddelet ligger i selve studiet; studenten kan stryke i fag eller praksis."*

En innføring av skikkethetsvurdering stiller krav til nødvendig ressurstilgang for høyskole og universitet. Den må sikre at oppfølgingen av den enkelte student er tilstrekkelig og gir et forsvarlig grunnlag for å gjøre den fortløpende skikkethetsvurderingen. Det betyr at studenten må ha rett på veiledning og undervisning i et omfang som gir grunnlag for den dannelse som skal skje igjennom læringsprosessen i utdannelsen. Til dette kreves det nødvendige ressurser til institusjonene og øvingslærerne/ praksisstedet. Øvingslærerne, og faginstitusjonene må ha gode samarbeidsmuligheter og faglig kompetanse for å utføre dette arbeidet.

Studenten har rett til veiledning og undervisning i et omfang som gir et godt grunnlag for å bli skikket til yrkesutøvelsen. Gode arbeidsforhold både for studenten, faglærere og øvingslærere er derfor en viktig forutsetning for faglig vurdering og for vurdering av studentens evne og vilje til samarbeid og utførelse av yrket.

Det er tidligere fremmet ønske om at begrepet skikkethet anvendes i rammeplanen for sykepleierutdanningen - vi ser at en forskrift som gjøres gjeldene for alle helse- og sosialfagutdanningen er et godt virkemiddel. Vi vil derfor poengtere at alle grupper som er foreslått omfattet av forskriften må inngå. *I tillegg må skikkethetsvurdering også inkludere alle videreutdanningstilbud, knyttet til disse fag og utdanninger, der praksisundervisning er et viktig element.* Slik vil det etter vår mening utvikles en felles forståelse som også helsepersonelloven gir grunnlag for.

Unio ser det som en potensiell utfordring at forslaget ikke tar høyde for at studenten kan bytte utdanningssted ved innlevert tvilsmelding før saksbehandlingen er fullført. Således kan en student forflytte seg rundt i systemet. Dette kan unngås ved at det forskriftsfestes en bestemmelse som sikrer at studenten ikke kan skifte utdanningssted før saksbehandlingen er fullført.

Merknader til enkelte punkter i høringsutkastet

Merknad til § 1:

Det er viktig å understreke at det skal foretas en *helhetsvurdering* av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som lærer, eller som helse- og sosialpersonell. Det er behov for å fremheve merknaden til forslaget for institusjoner som gir lærer-, helse- og sosialfagutdanninger:

Når det gjelder den løpende skikkethetsvurderingen, er det grunn til å understreke at det er *institusjonenes ansvar å sørge for at de ansatte ved lærer-, helse- og sosialfagutdanningene har den nødvendige kunnskap og kompetanse til å kunne foreta løpende vurdering av studentenes skikkethet.* Derfor mener Unio at de ansatte må ha arbeidsforhold som gjør at de kan foreta en løpende skikkethetsvurdering av studentene på forsvarlig måte.

Den særskilte skikkethetsvurdering skal bare brukes i helt spesielle tilfeller, når andre formelle og uformelle virkemidler i studiet underveis i studiet ikke har avhjulpet situasjonen. Dette støtter Unio.

Definisjonene av skikkethet inneholder begrepene «barnehagebarn», «elever», «klienter» og «pasienter». I merknaden bringes også «eller andre» inn. I § 2b a) er begrepet «bruker» også med. Det hadde vært ønskelig om man fant et samlebegrep i stedet; f.eks. tjenestemottaker – eller rett og slett «andre mennesker». Alternativt må alle begrepene med hver gang – inkl. «brukere».

I merknadene står det: «Studenter som viser at de ikke behersker praksissituasjonen, vil som hovedregel stryke i praksisdelen av utdanningen.» Dette kan synes som en konstatering av noe som dessverre alt for ofte ikke er tilfelle. Det bør derfor heller stå at «studenter som viser at de ikke behersker praksissituasjonen, skal som hovedregel stryke i praksisdelen av utdanningen.»

I merknadene står det at «det er institusjonens ansvar å sørge for at de ansatte ... har den nødvendige kunnskap og kompetanse til å kunne foreta en løpende vurdering av skikkethet.» Denne formuleringen dekker ikke institusjonenes ansvar for at praksisveiledere har tilsvarende kunnskap og kompetanse. Dette bør presiseres.

Ved behov for utvidet veiledningsopplegg bør det være utarbeidet retningslinjer for gjennomføring ved den enkelte institusjon, både når det gjelder framgangsmåte, rapportering og hvem som er ansvarlig.

Til § 2a og 2b

§ 2a og 2b punkt e) synes noe uklart. Sett i lys av politiske mål om et inkluderende samfunn, blir bruken av begrepet «fungerer svært dårlig i forhold til sine omgivelser» i punktet noe uklart. Hva legger man i «å fungere dårlig i forhold til omgivelsene»? Hva er «omgivelser» i denne sammenhengen? Her må man ikke komme i konflikt med lovverket om antidiskriminering, universell utforming og tilgjengelighet for alle samt arbeidsgivers/utdanningssteders plikt til å tilrettelegge omgivelsene for mennesker med funksjonsbegrensninger.

I merknaden til §2 b har en valgt å ikke kommentere punktene f) og h). Dette er etter Unios mening uheldig. Alle punktene i denne paragrafen bør gis utfyllende kommentarer i form av merknader, for unngå for vid tolkning. Unio foreslår følgende konkrete endring for punkt f): studenten viser for liten grad av selvinnsikt i forbindelse med oppgaver i lærerstudiet og kommente yrkesrolle. Denne formuleringen er i tråd med tilsvarende formulering i §2b – vurderingskriterier for helse- og sosialfagutdanningene.

Det er et også behov for å presisering til punkt 2b) i forhold til i hvilken sammenheng studenten ikke viser vilje eller evne til samarbeid. Det må bringes på det rene om dette kan ha sitt utspring i årsaker som for eksempel dårlig arbeidsforhold og/eller dårlig arbeidsmiljø.

Merknad til § 3:

Unio mener det blir viktig å gi god informasjon til studentene. Det er opp til institusjonene selv å legge til rette for informasjon, og det fungerer ulikt ved lærestedene. En nettside er ingen garanti for god informasjon, oppfølging og oppdatering er også nødvendig. Informasjonen til studentene ikke må avgrenses til studiestart, men også gis i løpet av studiet.

Merknad til § 4:

Unio oppfatter at forslaget om skikkethetsnemnd betyr at det skal være en og samme nemnd som behandler alle skikkethetsvurderinger innenfor samme høgskole. Forutsetningen for å vurdere skikkethet i forhold til den aktuelle student er at nemnden forstår hva skikkethet betyr innenfor en

helsetjeneste, en sosialtjeneste og innenfor skoleverket Det må sikres at kompetansen innenfor de respektive områdene er ivaretatt i nemnden. Lik behandling for studenter kan vanskelig sikres uten at nemnden har kompetanse fra det praksisfeltet som skikketheten skal vurderes i forhold til. Unio mener det er av avgjørende betydning for nemndens legitimitet at det aktuelle fagfeltet til enhver tid er representert i nemndsbehandlingen.

Unio vil foreslå følgende:

Skikkethetsnemnda består av noen faste medlemmer som har gjennomgående representasjon, og noen som er rulèrende, alt etter hvilken utdanning den personen som skal få sin sak behandlet i nemnda, tar.

Subsidiært kan det opprettes en nemnd for hver av de tre sektorene helse - sosial- og lærer fag. For å sikre at vurderingene i nemndene behandler de ulike studentene likt kan leder av nemndene være samme person.

Merknad til § 5 og § 7:

En ansatt ved institusjonen foreslås som instituttansvarlig for skikkethetsvurderingen.

Unio mener at dette ikke er tilstrekkelig. Leder for hver utdanning bør være leder når saker som berører deres utdanning behandles. Ansvarlig leder har oversikt, innsikt og kompetanse, og ikke minst kjennskap til utdanningen og kan gi god veiledning. Det er nødvendig å ha nærhet til studentene for å kunne kommunisere med dem. Det er også et poeng at institusjonsansvarlig er samme person over tid, slik at vedkommende kan opparbeide kompetanse gjennom erfaring.

Merknad til § 6

I merknadene står det at det i de fleste tilfeller vil være faglærer eller øvingslærer som finner grunn til å levere tvilsmelding. Her bør begrepet «praksisveileder» inn på linje med «øvingslærer».

Av merknadene framgår det videre at den som leverer tvilsmeldingen ikke kan være anonym. Dette er så vesentlig at det kanskje burde være med i selve paragrafen.

Merknad til § 7

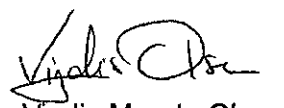
I paragrafen kreves det skriftlig referat, beskrivelse av saksforholdene og eventuelle planer for videre oppfølging og veiledning av studenten. En beskrivelse av hvilke mål som skal oppnås bør også dokumenteres for å unngå senere uenighet. Det må presiseres i denne paragrafen at studenten selv bestemmer hvem de vil ta med seg som sin talsperson.

Merknad til § 10

Et sentralt register må håndteres med stor varsomhet. Studenter må ikke registreres før klagefristen er utgått og evt. klage fra studenten er behandlet.

Vennlig hilsen
Unio

Ingjerd Hovdenakk
Sekretariatsjef

Vigdis Merete Olsen
Seniorrådgiver